

СТАНОВИЩЕ

по процедура за заемане на академичната длъжност „доцент“
за преподавателската и научната дейност
на гл. ас. д-р Елена Кирилова Раденкова

от доц. д-р Радост Железарова,
Катедра по славянско езикознание,
ФСлФ, СУ „Св. Климент Охридски“

Гл. ас. д-р Елена Раденкова е единствен кандидат в обявения конкурс от Катедрата по руски език, към ФСлФ, СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност 2.1. Филология (Съвременен руски език – Фразеология, ДВ, бр 24/17.03.2023 г.). Тя е дългогодишен и висококвалифициран щатен преподавател към Катедрата по руски език, доказан професионалист с дългогодишен стаж и авторитет. Документацията, предоставена на научното жури, показва, че д-р Е. Раденкова отговаря напълно на изискванията на Закона за развитие на академичния състав и на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Елена Раденкова е възпитаник на 35 ЕСПУ с преподаване на руски език в София (1974–1979). През 1984 г. завършва с отличие Руска филология (специалист по руски език и литература, преводач), както и втора специалност (Български език и литература) в СУ „Св. Климент Охридски“. Още през следващата година става хоноруван асистент, а не след дълго и щатен асистент към Катедрата по руски език към ФСлФ на СУ „Св. Климент Охридски“.

1. Преподавателска дейност

Още с постъпването си в университета и досега Елена Раденкова води различни курсове по практически руски език във всички курсове на образователната степен бакалавър и в двете магистърски програми („Език. Култура. Превод“ и „Руска литература, култура и художествен превод“): Практически курсове и Практикуми по руски език за специалисти и неспециалисти. Освен практическите занятия по руски език, Е. Раденкова е титуляр на два лекционни курса („Превод на фразеология“ и „Превод на текстове от сферата на туризма“), които подготвят русистите със специфични знания за бъдещата им реализация като преводачи в устния или писмения превод. В преподавателската си дейност тя поддържа

траен интерес сред студентите към водените от нея дисциплини. Темите на лекционните курсове очертават и основните области в научните ѝ интереси.

2. Специализации и проектна дейност

През годините на преподаване Е. Раденкова обогатява своята класификация с множество специализации у нас и в чужбина, вкл. в СУ „Св. Климент Охридски“, в Държавния институт по руски език „А.С.Пушкин“, Московския държавен университет „М.В. Ломоносов“ с различни курсове по методика на обучението по руския език като чужд, както и курс по полски език към Варшавския университет.

От 2002 г. насам Е. Раденкова се включва в различни университетски и международни проекти, участва като експерт, съставител и проверител на матури и олимпиади по руски език, което показва, че е уважаван специалист не само в академичната общност, но и в общообразователната сфера на русистите в България.

През 2016 г. Е. Раденкова защитава дисертация на тема *Игрови трансформации на паремии и прецедентни изказвания в заглавията в руските печатни медии* и придобива научната степен „доктор“ (PhD).

3. Научно-изследователска дейност

В обявения конкурс за доцент д-р Елена Раденкова кандидатства с монография, представена като хабилитационен труд: *Русская образная фразеология сквозь призму перевода* (София: Парадигма, 2023, 250 стр.); монография, базирана на дисертационен труд: *Игровые трансформации паремий и прецедентных высказываний в заголовках российских печатных СМИ* (София: Парадигма, 2022, 385 стр.); 14 научни статии (в областта на фразеологията и превода на фразеология), 6 статии (посветени на методиката на чуждоезиковото обучение по руски език); 3 статии (в областта на фонетиката на руския език). Научните изследвания са публикувани в българската и руската научна периодика и различни сборници; 18 от статиите са написани на руски, 5 – на български език. Изследователските интереси на д-р Е. Раденкова са насочени в 3 основни направления: 1) фразеология и превод на фразеология, 2) фонетика на руския език и 3) методика на чуждоезиковото обучение по руски език.

Монографията *Русская образная фразеология сквозь призму перевода* изследва руските фразеологични единици в контекста на художествения дискурс и през призмата на

превода им на български език. Текстът се състои от увод, три глави, заключение и библиография и съдържа всички елементи на научно съчинение.

В Глава 1 най-подробно са разгледани съществуващите подходи към определението за фразеологична единица, диференциалните признаци и начините за класификация на ФЕ, като по този начин се внася яснота, въпреки многообразието от гледни точки сред различните изследователи.

В Глава 2 са анализирани особеностите на превода на ФЕ в художествения текст. Като материал за изследване са избрани текстове на романи от криминалния жанр, тъй като в тях се използва общоизвестна и често употребявана фразеология, която може да се определи като фразеологичен минимум, добре познат на средностатистическия читател. В тази глава е представена спецификата на превода на ФЕ и на междуезиковата еквивалентност на фразеологизмите. Приносна е класификацията на начините на превод на руските фразеологизми на български език в съвременните художествени текстове. Особено ценен е и последният раздел на глава 2, който предлага **типология на преводаческите грешки** при предаването на значението на образните ФЕ.

Глава 3 представлява практически анализ на начините на превод на руските образни ФЕ на български език в съвременните художествени текстове. Изходният езиков материал включва фразеологични единици, използвани в 14 руски романа от последните две десетилетия. Изследвани са значенията на фразеологизмите в изходния текст, тяхната образност, стилистични характеристики и конотативни нюанси. Подчертава се спецификата на двата основни начина за превод на образните ФЕ – **фразеологичен** и **нефразеологичен**. При първия е регистрирана различна степен на близост между единицата, използвана в оригинала, и съответната единица в текста на превода. В зависимост от това са разграничени **абсолютни еквиваленти, частични съответствия и фразеологични аналози**. В рамките на нефразеологичния превод са установени три преводачески техники – **лексикален превод, описателен превод** (чрез словосъчетание) и **дословен превод** (калкиране). Направена е оценка на превода на руските ФЕ на български език в случаите, когато не е подбрано най-подходящото преводно съответствие; за тези случаи авторката предлага по-сполучлив вариант на превода. Този подход също е **приносен за превода на фразеологизми** като цяло и ще бъде полезен не само в областта на научните изследвания и в рамките на чуждоезиковото обучение, но и в практиката на превода.

В резултат на изучаването на контекстите и употребата на руските фразеологизми, съдържащи културно маркиран компонент, авторката извежда **8 специфични групи идиоми**: ФЕ от литературен произход, ФЕ от фолклорен произход, ФЕ, включващи кулинарна реалия, ФЕ, включващи реалия от традиционния бит, и др. Предложената от нея типология на културно специфичните фразеологизми може да послужи като база за бъдещи съпоставителни изследвания в областта на фразеологията.

В другите публикации на д-р Елена Раденкова се открояват и други приносни елементи в областта на превода на ФЕ, както и на значението на интонационното звучене, ритмиката и римите в обучението по чужд език. Особено ценно например е първото по рода си изследване на ритмичната структура на преобразуваните чрез замяна на отделните компоненти във ФЕ (паремии и цитати от поетични произведения или популярни песни) в руските вестникарски заглавия. Поради ограничението в обема на настоящото становище ще се ограничи в посочването на други примери, но убедено мога да заявя, че научно-изследователската дейност на д-р Е. Раденкова е приносна за развитието на съпоставителната фразеология, съпоставителното езикознание като цяло и чуждоезиковото обучение.

В **заключение** мога да обобщя, че представените трудове за участие в конкурса имат научно-приложен характер и се отличават с висока научна стойност и изследователска задълбоченост. Д-р Елена Раденкова е отличен преподавател и професионалист, изцяло отдаден на научната и учебната дейност; през цялата си практика винаги и с готовност споделя знанията и опита си, радва се на уважение и признание, както от колегите в катедрата и факултета, така и от студентите. Всичко това ми дава основание **напълно убедено да гласувам положително за избирането на гл. ас. д-р Елена Кирилова Раденкова за академичната длъжност „доцент” в СУ „Св. Климент Охридски“ по професионално направление 2.1. Филология (Съвременен руски език – Фразеология).**

15.6.2023 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Радост Железарова)